

Fotografia de Jesús M. Atienza

El Titellaire, L'Ombra i el Doble

Toni Rumbau presenta una conferència-espectacle en la que convida als espectadors a submergir-se en alguns dels misteris més recòndits d'aquesta pràctica mil·lenària dels titelles. Per fer-ho, el titellaire conferenciant recorre a la clàssica tècnica del titella de guant, ben coneguda per l'autor, que l'ha practicat en bona part dels seus espectacles. Per altra part, les ombres, aquest procediment que permet doblar en negatiu la realitat mitjançant la llum i una misteriosa reducció a les dues dimensions, és l'altre llenguatge emprat per l'autor per endinsar-se en les zones més profundes del mite titellaire.

La proposta juga amb els registres típics del teatre de titelles: l'humor i la poesia escènica basada en la síntesi, la ironia i les paradoxes de dualitats sorprenents i contradictòries.

Una conferència-espectacle que vol ser coneixement, joc i rite de transformació vers la llibertat profunda, humil i llibertària del titella tradicional.

Més de 45 anys de professió condensats en una conferència-espectacle on es destil·len alguns dels arcans de l'ofici titellaire.

Després d'uns anys de dedicació exclusiva a l'escriptura i la recerca sobre el món del teatre de titelles, visual i d'objectes a través de la triple revista digital Putxinelli, Titeresante i Puppetring, Toni Rumbau retorna als escenaris, no per actuar, però sí per explicar què és això del teatre de titelles.

Els titelles com dobles del titellaire, capaços de desafiar la lògica del servilisme teatral i de rebel·lar-se contra la repressió de les seves congènites i primordials pulsions llibertàries.

Crèdits:

- Autor i conferenciant: Toni Rumbau
- Intèrprets titellaires i ombres: Toni Rumbau i Eudald Ferré
- Direcció: Eudald Ferré
- Construcció dels titelles: Mariona Masgrau (titelles), Nartxi Askargorta (màscara doble), Martí Doy (titella doble)
- Vestuari titelles: Paulette San Martín
- Escenografia: José Menchero
- Música: Octavi Rumbau
- Dibuixos i siluetes ombres : Clementina Kura Kura
- Il·luminació: José Menchero, Toni Rumbau, Eudald Ferré
- Fonament dramàtic: Luca Valentino
- Fotografia cartell: Jesús M. Atienza
- Producció: Sara Serrano, Thot Arts, If Barcelona
- Residència de creació a Cal Estruch
- Coproducció de Festival IF Barcelona, TOPIC de Tolosa, Taller de José Menchero, Thot Arts
- Subvencionat per la Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura

Fotografia de Iñigo Royo

Cites de premsa:

“... Rumbau riza el rizo con su obra *El Titiritero, el Doble y la Sombra*, al despacharse con una auto-observación que atraviesa esos espejos que, según constatada opinión del propio autor, son los títeres. Y lo hace para contarnos, ‘desde su otro lado’, qué son y qué representan estos seres que necesitan hilos, guantes y varillas para moverse.

En efecto: si abriéramos la cabeza de Toni, veríamos que está llena de dobles y de espejos que le permiten ponerse en la piel de sus criaturas y ver a través de sus ojos al mismo titiritero que les ha tocado en suerte, con todos sus defectos, miserias y humanas debilidades, para ver si le dan un empujoncito y lo redimen de su baja rendición escénica. Asimismo, al ponerse en el pellejo de los títeres, nos muestra la historia secreta de estos, a través de una génesis sólo conocida por ellos mismos, es decir, su historia secreta, en la que aparecen como seres primigenios creadores de mundos, culturas y civilizaciones.

¿Qué somos entonces los humanos? Meros esclavos de estos seres primordiales que nacieron libres y creadores, y que fueron condenados por los dioses arcaicos a vivir sometidos, atados a sus hilos, guantes y varillas. Eso es lo que desvela Rumbau al cruzar el espejo de los títeres e inmiscuirse en sus intimidades más secretas.

...

Creo que Rumbau, con su conferencia-espectáculo, ha urdido dos cosas: de entrada, una arquitectura escénica compuesta de cuatro o cinco movimientos que sirven al autor para colocar los antes mencionados espejos oblicuos. Ellos nos dan las imágenes indispensables para vislumbrar un complejo universo hecho de dualidades, de reflejos paradójicos y de mundos que se cruzan y se superponen. Por otro lado, estos cinco movimientos se nos van desvelando como la secuencia de un ritual de transformación que contiene incluso la clásica marmita de los cuentos alquímicos. De ella surge y resurge el títere como símbolo de regeneración interior y, a través de su grito libertario, de energía creadora”.

‘Los espejos de Toni Rumbau’, de Conrado Domínguez (Titeresante, noviembre 2022)
<http://www.titeresante.es/2022/11/los-espejos-de-toni-rumbau-el-titiritero-el-doble-y-la-sombra-por-conrado-dominquez/>

“...El espectáculo comienza así:

“A pesar de mi larga experiencia en este asunto de los títeres, teniendo en cuenta que fue en 1976 cuando fundamos la compañía La Fanfarra, Mariona Masgrau, Eugenio Navarro y yo mismo, debo aclarar que últimamente me he apartado un poco por no decir bastante de la práctica titiritera y me he dedicado más a escribir sobre títeres y a hablar sobre otros espectáculos. Quizá por eso ahora he tenido ganas de volver a los escenarios, no para actuar, ya que yo me considero una persona retirada, sino por explicar a través de esta conferencia qué significa esto de dedicarse al teatro de títeres”.

.....

Pero no hay tiempo para pensar, sólo para escuchar este espectáculo. Toni se auto percibe como retirado, pero está más presente que muchos de nosotros, por su gran labor divulgadora. Y eso se ve en escena. Pareciera que ha condensado en un espectáculo de una hora, aquellos conceptos importantes que muchos sentimos pero no somos capaces de ponerles palabras. He aquí una gran virtud que me fue acercando cada vez más a esta interesantísima propuesta.

Acompañando los textos podíamos ver a la derecha de Dios padre, la manipulación de Eudald Ferre, quien daba vida y movimiento a los textos que Toni nos iba entregando. Este punto fue interesante, y también una manera de concretar de forma plástica, la visión que tiene el autor sobre la propia historia que narra. Las imágenes sugerentes y no tan literales funcionaban perfectamente como un respiro, cuál botella de agua en medio de la maratón, y nos preparaban para los siguientes kilómetros.

...

Preciso y distante. Aunque real y cercano. Como sugerí anteriormente creo que lo mejor sería publicar este texto completo, ya que no tiene desperdicio. Podemos encontrar conceptos como el primer títere, la máscara, la dualidad, la autonomía, la psicología, el imaginario, la bipolaridad..., una delicia para los amantes de la profesión, y para los no tanto.”

El Titiritero, el Doble y la Sombra, de Toni Rumbau. Por David Zuazola. (Titeresante, diciembre de 2022) <http://www.titeresante.es/2022/12/vi-titirijai-2022-tolosa-el-titiritero-el-doble-y-la-sombra-de-toni-rumbau-por-david-zuazola/>

Veure també l'article de Núria Mestres a Putxinell-li titulat 'L'esclau del Malic : el Titellaire, l'Ombra i el Doble': <https://www.putxinelli.cat/2022/11/15/lesclau-del-malic-el-titellaire-lombre-i-el-doble-per-nuria-mestres-i-emilio/>

Fotografies de Iñigo Royo

Toni Rumbau

Llicenciat en Filologia per la Universitat de Barcelona, Toni Rumbau té una llarga experiència en el món del teatre de titelles, ombres, objectes i també de l'òpera.

És l'autor dels guions de la companyia durant la seva primera etapa fins al 1992, a més d'actuar als espectacles en qualitat de narrador i músic. Són obres d'aquesta època: Les Aventures de Malic, La Història del Rei Trist, Aquil·les i la Tortuga, La Llegenda de Sant Jordi, Els Pastorets, La Història de Li o Malic a la Xina, Malic a Nova York, Malic i la Font de l'Eterna Joventut, Faustí, Calidoscòpia (escrita en col·laboració amb Rafael Sender), La Reina Blanca, Carmen (escrita en col·laboració amb Joan Casas), Europa (escrita en col·laboració amb Miguel Vigo) i Malic Enamorat. Escriu les obres de teatre infantil Perot lo Lladre i Perot a Tarraco per a la companyia Maremàgnum de Barcelona.

És l'autor de dos llibrets d'òpera escrits per al músic Joan Albert Amargós, 'Euridice i els Titelles de Caront' i 'Saló d'Anubis', amb qui també ha escrit el text de la cantata 'L'Assemblea dels Infants' (Cantània-Auditori). Amb els seus espectacles ha viatjat per mig món, havent actuat per tota Europa, Escandinàvia, el Marroc, Egipte, Líban, Turquia, Pakistan, Índia, Xina, Rússia, Brasil i Argentina, entre altres països.

Ha estat fundador de la històrica companyia La Fanfarra creada el 1976, director del Teatre Malic (1984-2002), del Festival d'Òpera de Butxaca (nascut el 1993), de la triple revista digital Putxinel·li - Titeresante - Puppetring.

És l'autor de diverses noveles, i dels llibres 'Malic, L'Aventura dels Titelles' i de 'Rutes de Putxinel·li. Titelles i Ciutats d'Europa', tots dos publicats en català i castellà (Ed. Arola) i portuguès (editats pel Museu da Marioneta de Lisboa).

És fundador de la Xarxa Ombres et Marionnettes de la Méditerranée, que enllaça entitats de Lyon, Istanbul, Beirut, Tunísia i Barcelona. Ha impartit cursos a Mèxic, Cuba, Líban i Catalunya.

Ha sigut el comissari de la gran exposició Figures del Desdoblament el 2015 al centre Arts Santa Mònica, i fundador del Festival IF Barcelona, convertit ara en una biennial amb una direcció artística pròpia.

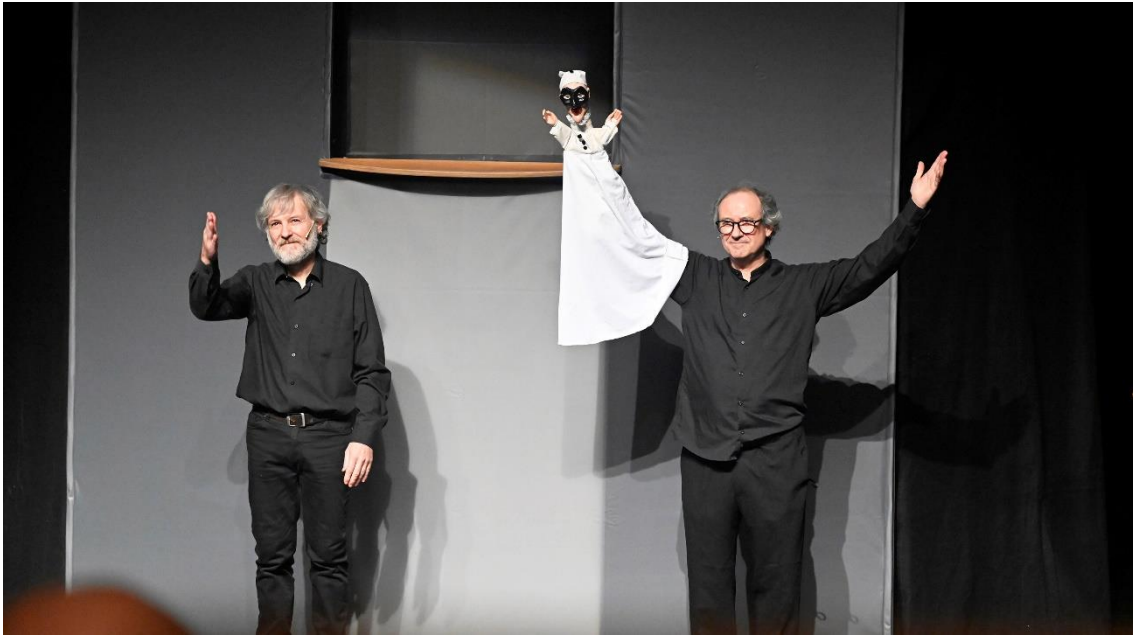
El 2017 realitza amb UNIMA Catalunya un Estudi del Sector dels Titelles a Catalunya, encàrrec de la Generalitat. El 2019, realitza conjuntament amb José Luís Melendo i per encàrrec d'Unima Federación Espanya més 42 entitats relacionades amb el món dels Titelles, un Estudi sobre el Sector del Teatre de Titelles, Visual i d'Objectes a Espanya. Realitza les 26 entrevistes en profunditat de l'Estudi als principals mestres titellaires de tot el país (veure Titeredata.eu).

Eudald Ferré

Títol d'Art Dramàtic a l'Escola Municipal d'Art Dramàtic Josep Ixart de Tarragona. Llicenciatura d'Art Dramàtic. Especialitat Titelles i Objectes. Institut del Teatre de Barcelona. Direcció: Josep M. Carbonell, Alfred Casas i Joan Baixas.

De 1986 a 2014 va ser fundador i membre de la Companyia d'Espectacles Pa Sucat. És director artístic del GUANT, Festival Internacional de Teatre de Titelles de Valls. Director conjuntament amb Luca Ronga del projecte Atelier della Luna Cursos internacionals de teatre. L'any 2014 crea la seva pròpia companyia, Eudald Ferré-Teatre de titelles i màscares.

Professor de titelles a l'Institut del Teatre de Barcelona. President UNIMA Catalunya

Eudald Ferré i Toni Rumbau

José Menchero

José Menchero, responsable de l'escenografia de la proposta, és un experimentat escenògraf que ha treballat amb companyies de dansa com Danat Dansa o L'Anònima Imperial, i amb molts altres muntatges teatrals o poètics, com els realitzats amb Albert Mestres. És l'autor de moltes de les carrosses de la Cavalcada de Reis i participa en els principals muntatges municipals com el Món Llibre o les Festes de la Mercè. Coneix molt bé el món dels titelles en haver estat escenògraf de La Fanfarra, del Teatre Malic i molt especialment de Mariona Masgrau en tots els seus últims muntatges.

Clementina Kura Kura

Titellaire i artista visual originaria de Barcelona, però gran apassionada de conèixer món. La seva trajectòria professional ha girat al voltant del món de l'educació, però sempre en paral·lel a projectes artístics diversos. Des del 2013, fa una aposta plena pels titelles, i en concret pel teatre d'ombres. Ha desenvolupat la major part de la seva obra i formació al sud-est asiàtic, concretament a Indonèsia.

A finals del 2016, co-crea el grup de teatre infantil “El gecko con botas”, ubicat a Barcelona, i amb qui actualment treballa principalment. “Contes que les ombres conten” i “A pescar!” són els dos primers espectacles del grup, on els titelles d’ombra en són els protagonistes. Actualment és membre de la Junta d’Unima Catalunya.

Octavi Rumbau

Octavi Rumbau Masgrau, autor de la música de la proposta, és un compositor format a Barcelona i després a París, primer a l'École Normale i després al Conservatori Superior de París i a l'Ircam. Autor de nombroses peces musicals per a electrònica, instruments solistes, grups de cambra i orquestra, ha rebut nombrosos premis, entre ells el XXXVIII Premi de Composició Reina Sofia de 2021.

Martí Doy

Martí Doy, autor d'un dels titelles de la proposta, és un dels constructors de titelles més reputats de Catalunya i de tot l'Estat. Ha treballat amb les més importants companyies locals i ell mateix exerceix de titellaire amb els seus propis espectacles.

Mariona Masgrau

Mariona Masgrau (1949-2007), autora de la major part dels titelles utilitzats en la conferència-espectacle, va ser una important titellaire catalana fundadora de La Fanfarrà i del Teatre Malic, constructora de tots els titelles de la companyia així com de la marioneta del personatge Malic,

que va donar nom al Teatre Malic. Els espectacles dels seus últims anys de vida, realitzats com a solista i sobre temes d'afirmació de la dona, van ser molt valorats en el seu moment. En honor seu existeix el Premi Mariona Masgrau, creat pel Festival Internacional de Titelles de Bilbao, que es dona a titellaires dones rellevants de tot el món.

Paulette San Martín

Paulette San Martín, sastre xil·lena de cinquena generació, s'ha especialitzat en crear vestuari per a teatre, circ i titelles. Ha format part de les companyies de Jordi Bertran, Marionetarium Herta Frankel, Cesc Gelabert, entre moltes altres, i és membre activa i fundadora de Zipit Company. Està considerada com una de les figurinistes més creatives de Catalunya.

THOT ARTS

Thot Arts és una associació cultural sense afany de lucre que es va constituir el 2018 per dur a terme activitats i projectes relacionats amb el món de les interseccions dels llenguatges artístics, i molt especialment en el camp del teatre visual, d'objectes i de titelles, així com de la música, l'òpera i l'escriptura compositiva relacionada amb aquesta hibridació dels llenguatges. Una de les seves tasques és gestionar les tres revistes de la plataforma digital Putxinel·li (en català) - Titeresante (en castellà) - Pupptring (en anglès). L'altra és produir productes relacionats amb el món del Teatre de Titelles, Visual i d'Objectes, com espectacles o publicacions destinades al seu estudi i divulgació.

Fitxa tècnica

- Espectacle dirigit a públic adult
- Sala completament fosca
- Escenari mínim de 6m ample per 5m de fons i entre 3m i 4m d'alçada
- nombre de públic: entre 250-300 espectadors màxim
- la companyia viatge amb dos titellaires i un tècnic
- Focus: veure pla de llums
- Necessari equip de so. La companyia porta els micròfons